

## **AUTOREFERAT**

**osiągnięć naukowo-badawczych, dydaktycznych,  
popularyzatorskich i organizacyjnych**

**Dr Agnieszka Wartecka-Ważyńska**

**Wydział Turystyki i Rekreacji**

**Akademia Wychowania Fizycznego**

**im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu**

## Spis treści

1. Imię i nazwisko .....	2
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej .....	2
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.....	2
4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595 ze zm.).....	3
4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego, wydawnictwo, miejsce i rok wydania, strony, autor.....	3
4.2. Charakterystyka badań .....	3
5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.....	18
6. Charakterystyka ilościowa dorobku publikacyjnego.....	25
7. Działalność dydaktyczna, popularyzatorska oraz organizacyjna .....	26

### 1. Agnieszka Wartecka-Ważyńska

### 2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- 1998 Dyplom ukończenia studiów dziennych magisterskich na Wydziale Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, na kierunku turystyka i rekreacja, potwierdzający uzyskanie tytułu magistra w dniu 11.02.1998 r. Dyplom nr 10322/2316 wydany 11.02.1998 r w Poznaniu.
- 1997 Dyplom ukończenia Studium Przygotowania Pedagogicznego przy Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, dokumentujący uzyskanie kwalifikacji pedagogicznych do pracy nauczycielskiej. Dyplom nr 64 wydany 19.12.1997 r.
- 2005 Dyplom uzyskania stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii, nadany uchwałą Rady Instytutu Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 9 maja 2005 r., na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. „Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania aktywności turystycznej młodzieży”. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Jan Sikora, recenzentami byli prof. dr hab. Leszek Gołdyka oraz prof. dr hab. Stanisław Lisiecki. Dyplom wydany 1 czerwca 2005 r. w Poznaniu.

### 3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- 1999-2005 Katedra Ekonomiki i Organizacji Turystyki,  
Zakład Organizacji i Zarządzania Turystyką  
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu -  
asystent
- 2005-2014 Katedra Ekonomiki i Organizacji Turystyki,  
Zakład Organizacji i Zarządzania Turystyką  
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu -  
adiunkt
- 2005-2010 P.o. kierownik Studia Podyplomowe Zarządzanie Gospodarką Turystyczną  
i Hotelarstwem, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego  
w Poznaniu.
- 2009-2014 P.o. kierownik Zakładu Organizacji i Zarządzania Turystyką
- 2014-obecnie Katedra Ekonomiki i Organizacji Turystyki,  
Zakład Organizacji i Zarządzania Turystyką  
Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu -  
starszy wykładowca

#### **4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ustęp 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65. poz. 595 ze zm.)**

##### **4.1. Tytuł osiągnięcia naukowego, wydawnictwo, miejsce i rok wydania, strony, autor**

Jako główne osiągnięcie w ujęciu ustawy wskazuję monografię pt. *Absolwenci uczelni wychowania fizycznego na rynku pracy w Polsce*. Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2014 r. ISBN 978-83-61414-98-8, ISSN 0239-7161, ss. 225, autor: Agnieszka Wartecka-Ważyńska.

##### **4.2. Charakterystyka badań**

We współczesnym społeczeństwie, opartym na wiedzy, szczególne znaczenie przypisuje się systemowi kształcenia na poziomie wyższym. Elementami składowymi tego systemu są uczelnie wyższe, studenci i absolwenci. Właśnie ci ostatni tworzą kapitał ludzki oraz jego prestiż społeczno-zawodowy wykorzystany na rynku pracy. W systemie edukacji na poziomie wyższym w Polsce odpowiednie miejsce zajmują uczelnie wychowania fizycznego, które na płaszczyźnie dydaktycznej, badawczej i praktyczno-użytkowej zapewniają realizację potrzeb i wartości w dziedzinie kultury fizycznej. W ujęciu społecznym kultura fizyczna rozumiana jest jako utrwalony system zachowań jednostek i grup społecznych ukierunkowanych na dbałość o rozwój fizyczny, sprawność ruchową, zdrowie, cielesną doskonałość człowieka – zgodnych z przyjętymi w społeczeństwie wzorami.

Uczelnie wychowania fizycznego posiadają zatem szeroką ofertę dydaktyczną dostosowaną do potrzeb i wymagań kultury fizycznej funkcjonującej w społeczeństwie. Kształcą bowiem studentów między innymi w zakresie wychowania fizycznego, turystyki i rekreacji, fizjoterapii, sportu. Ich role społeczno-zawodowe na rynku pracy są jeszcze słabo rozpoznane. W dyskusjach nad tym problemem podkreśla się, że projektując przyszłość, nasze uczelnie wychowania fizycznego muszą uwzględniać zmiany zachodzące w otoczeniu, muszą być potrzebne nie tylko studentom, lecz przede wszystkim kulturze, gospodarce, regionowi, w którym funkcjonują, a także nowoczesnemu społeczeństwu. Muszą przeto tworzyć takie warunki rozwoju i programy kształcenia studentów, których wiedza, umiejętności i kwalifikacje zawodowe absolwentów są weryfikowane pozytywnie na rynku pracy.

Charakteryzowana monografia jest przyczynkiem do dyskusji nad problemami socjologii edukacji młodzieży akademickiej, jej socjopedagogicznego aspektu zatrudnienia w sferze kultury fizycznej oraz dyskusji nad potrzebami ewaluacji tego zatrudnienia. Socjologia edukacji, ukierunkowana na kulturę fizyczną, wskazuje na społeczny a nie na wąsko pojmowany biologiczno-motoryczny wymiar tej kultury. Człowiek jest bowiem istotą zdeterminowaną współzyciem społecznym i przyjmowane przez niego wartości zależne są od kulturowego zapotrzebowania zbiorowości, w których uczestniczy.

Kierując się tym stanowiskiem, w monografii o charakterze teoretyczno-empirycznym, sformułowałam odpowiednie tezy metodologiczne, uwzględniające społeczny wymiar kultury fizycznej, przydatne dla przeprowadzonej przeze mnie analizy. Omawiam je poniżej.

1. Sytuacja społeczna i zawodowa absolwentów uczelni wychowania fizycznego na rynku pracy w przeszłości, obecnie i w przyszłości jest determinowana zbiorczym efektem działań ludzkich. Ponadto jest ona zależna od ogólnych i globalnych rezultatów przemian tego rynku, które należy dokładnie badać i analizować.

2. Skuteczne zachowania społeczno-zawodowe i edukacyjne absolwentów uczelni wychowania fizycznego na rynku pracy, zmierzające do osiągnięcia postawionych celów, zależą nie tylko od ich świadomości i przekonań zawodowych, lecz przede wszystkim od umiejętności, wiedzy, kompetencji profesjonalnych zdobytych w procesie edukacji. Przyjmuję, że problematyka badawcza niniejszej monografii wpisuje się w zakres przedmiotowy socjologii edukacji oraz socjopedagogicznych problemów młodzieży, uzupełniony o zagadnienia potrzeby ewaluacji efektów kształcenia. Przyjęte podejście wsparłam dodatkowo trzema znaczącymi teoriami: 1) teorią wychowania do pracy (T. Nowacki), w której istotną rolę w życiu człowieka przypisuje się pracy zawodowej; 2) teorią wychowania fizycznego (W. Osiński, P. Godlewski), w myśl której teoria ta staje się również teorią wychowania w ogóle i teorią fizycznego kształcenia, w której podstawową wartością podmiotową jest człowiek, jego dobro, rozwój i realizacja celów życia. 3) teorią kształcenia ustawicznego (S.M. Kwiatkowski, Z. Kwieciński, K. Denek), która przyjmuje, iż szkoła, uczelnia wyższa w edukacji są związane z rynkiem pracy, pracą zawodową, co wymaga kształcenia ustawicznego.

Przedstawione powyżej skrótowo koncepcje teorii stanowiły podstawę sformułowania problematyki badawczej pracy. Bowiem teoria wychowania fizycznego realizowana jest praktycznie i empirycznie w uczelniach wychowania fizycznego. Teoria wychowania do pracy sprzyja i wspomaga dydaktykę w uczelniach oraz działalność zawodową absolwentów na rynku pracy; natomiast teoria kształcenia ustawicznego wskazuje na potrzebę ciągłego doksztalcania się po skończeniu edukacji uczelnianej, inwestowania w kapitał ludzki absolwentów przez całe życie. Przyjęte zintegrowane podejście teoretyczno-empiryczne i metodologiczne uwzględnia podstawowe społeczne czynniki rynku pracy absolwentów uczelni wychowania fizycznego w Polsce.

W konstruowaniu problematyki badawczej istotne znaczenie miały również dotychczasowe badania naukowe poświęcone: systemowi kształcenia kadr na potrzeby kultury fizycznej, pozycji społecznej zawodu nauczyciela wychowania fizycznego, losom absolwentów wychowania fizycznego (Z. Krawczyk, Z. Żukowska, H. Grabowski, Z. Jaworski). Literatura na temat losów zawodowych absolwentów uczelni wyższych nie jest zbyt bogata. Należałoby jednak wskazać argumenty przemawiające za koniecznością prowadzenia takich badań. Obok celów poznawczych, charakterystycznych dla wiedzy naukowej, ważne są cele pragmatyczne wynikające z ustawodawstwa o szkolnictwie wyższym, które zobligowało uczelnie do monitorowania losów zawodowych swoich absolwentów. Wyniki badań mogą okazać się przydatne w analizie konkurencji na rynku pracy absolwentów, na rynku usług edukacyjnych oraz w procesie rekrutacji na studia. Niezbędne są one także przy tworzeniu krajowej, ramowej struktury kwalifikacji zawodowych, do określenia ilościowo-jakościowych strukturalnych i programowych przemian w szkolnictwie wyższym.

W świetle przedstawionej celowości naukowo-poznawczej i pragmatycznej prowadzenia badań nad absolwentami uczelni wychowania fizycznego, istotne jest sformułowanie szczegółowych celów badawczych podjętych przez mnie. W pracy postawiłam kilka **celów badawczych**, a mianowicie:

- rozpoznanie wpływu wykształcenia uzyskanego w uczelni wychowania fizycznego na przebieg kariery zawodowej absolwentów;
- zbadanie czynników społeczno-demograficznych, determinujących przebieg kariery zawodowej absolwentów akademii wychowania fizycznego;
- określenie kompetencji zawodowych absolwentów tych uczelni i możliwości dalszego ich doskonalenia;
- określenie racjonalności polityki edukacyjnej w stosunku do szkolnictwa wyższego, a w szczególności wewnętrznej polityki edukacyjnej uczelni wychowania fizycznego.

Wymienione cele poznawcze zawierają **podstawowy problem badawczy** pracy wyrażony w dwóch stwierdzeniach. Po pierwsze, absolwenci uczelni wychowania fizycznego nie są racjonalnie wykorzystani na rynku pracy i po drugie, profil ich kształcenia oraz stosowane programy nauczania nie odpowiadają wymaganiom zawodowym (wiedzy, umiejętnościom, kompetencjom) stawianym przez pracodawców. Sformułowany problem badawczy, jak każdy problem naukowy, wskazuje pewien stopień ogólności, który może sprawić, iż będzie on różnie rozumiany. Dlatego w toku postępowania badawczego został on doprecyzowany przez postawienie szczegółowych problemów (pytań) i hipotez badawczych, ukazujących powiązania problemu głównego z problemami pokrewnymi. **Problemy szczegółowe sformułowałam w następujących pytaniach badawczych:**

- Jakie motywy wyboru uczelni, w której studiowali, prezentowali badani absolwenci?
- Czy łączenie nauki z aktywnością zawodową wpłynęło na pozycję społeczno-zawodową i materialną absolwentów?
- Jakie kompetencje posiadają absolwenci uczelni wychowania fizycznego i jak je wykorzystują na rynku pracy?
- Jak absolwenci oceniają swoje kompetencje zawodowe w zestawieniu z potrzebami zawodowymi na rynku pracy?
- W jakich instytucjach są zatrudnieni absolwenci po ukończeniu studiów?
- Jaki jest wpływ studiów w uczelni wychowania fizycznego na przebieg kariery zawodowej absolwentów?
- Czy absolwenci są skłonni do podjęcia dalszego kształcenia i doskonalenia zawodowego w uczelniach wychowania fizycznego?

Wymienione problemy szczegółowe nie wyczerpują złożonych zjawisk i procesów związanych z karierami zawodowymi absolwentów uczelni wychowania fizycznego, ich edukacją, wykorzystywanymi kompetencjami zawodowymi. W przeprowadzonych badaniach uznałam je za najważniejsze.

W pracy przyjąłam **hipotezę główną**, odpowiadającą zasadniczemu problemowi badawczemu oraz szczegółowe hipotezy badawcze, odpowiadające konkretnym problemom (pytaniom) badawczym.

**Hipotezą główną jest twierdzenie:** sytuacja zawodowa absolwentów uczelni wychowania fizycznego uzależniona jest od czynników społeczno-demograficznych badanych (czynniki wewnętrzne) oraz od strategii rozwoju uczelni, zdeterminowanej polityką państwa wobec szkolnictwa wyższego i instytucji zatrudniających absolwentów (czynniki zewnętrzne). Przyjąłam również **szczegółowe hipotezy badawcze,**

odpowiadające postawionym wcześniej konkretnym problemom badawczym, sformułowanym w postaci poniższych pytań:

H<sub>1</sub>: Absolwenci wybierając studia na uczelni wychowania fizycznego kierowali się motywacją wewnętrzną jako podstawową (uzdolnienia i zainteresowania, atrakcyjność kierunku studiów, chęć pracy w zawodzie).

H<sub>2</sub>: Łączenie nauki z pracą zawodową poprawia pozycję społeczno-zawodową i materialną absolwentów.

H<sub>3</sub>: Absolwenci uczelni wychowania fizycznego w swojej subiektywnej opinii wysoko ocenili zdobyte kompetencje zawodowe, które jednak były niewystarczające w pracy zawodowej.

H<sub>4</sub>: W przeważającej większości absolwenci uczelni wychowania fizycznego są zatrudnieni w instytucjach odpowiadających ukończonemu kierunkowi studiów.

H<sub>5</sub>: Wpływ studiów i uczelni na przebieg kariery zawodowej absolwentów jest bardzo słaby.

H<sub>6</sub>: Kierując się potrzebami rynku pracy, absolwenci uczelni wychowania fizycznego uświadamiają sobie potrzebę dalszego doksztalcania i doskonalenia zawodowego.

Weryfikacja sformułowanych hipotez wymagała przeprowadzenia badań empirycznych z wykorzystaniem odpowiednich metod i technik badawczych, które również stosowane są w socjologii edukacji. Szeroki zakres omawianej problematyki łączył się z uwzględnieniem i przeanalizowaniem źródeł pierwotnych i wtórnych. Badania pierwotne przeprowadziłam za pomocą metody sondażu diagnostycznego opinii społecznej, z wykorzystaniem techniki anonimowej ankiety internetowej. Metoda ta jest jedną z ważniejszych metod zbierania danych w naukach społecznych. Stosowana jest do pozyskiwania informacji o wielu obiektach i faktach społecznych, wykorzystując w tym celu różne techniki ankietowe i wywiady. Będąc świadoma dodatnich i ujemnych cech ankiety, w badaniach wykorzystałam technikę ankiety internetowej, która jest coraz częściej stosowana przez uczelnie wyższe. Badania takie są oszczędne organizacyjnie i finansowo. Skracają czas dotarcia do respondentów i zbierania danych, przynoszą oszczędności związane z drukiem ankiet, szkoleniem i wynagradzaniem ankietników. Tradycyjne techniki badań absolwentów szkół wyższych w postaci ankiety pocztowej, audytoryjnej, prasowej są coraz mniej efektywne. Ankieta internetowa zamieszczona była na stronach internetowych Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu w latach 2006-2011 i przez ten czas badaniami objęto 229 absolwentów uczelni. W celu weryfikacji reprezentatywności zebranego materiału ankietowego dokonałam obliczeń, porównując wszystkich absolwentów AWF w Poznaniu badanych kierunków studiów z otrzymaną próbą absolwentów w latach 2007-2010, uwzględniając płeć, kierunek studiów i tryb ich ukończenia. Weryfikacji reprezentatywności badania w zakresie rozkładów próby badanej z populacją absolwentów AWF w Poznaniu dokonałam testem zgodności Chi<sup>2</sup>, który pozwolił na stwierdzenie, że struktura badanej próby absolwentów z uwzględnieniem płci, trybu i kierunku ukończenia studiów odpowiada pod tym względem strukturze populacji absolwentów AWF w Poznaniu w latach 2007-2010. Przyjęłam jednak założenie, że poznanie jednostkowych opinii wyrażonych przez ankietowanych absolwentów w badaniach masowych może stanowić podstawę do opisu i interpretacji nie wszystkich, lecz tylko interesujących zjawisk w podjętych badaniach, pozwalając na ustalenie w tym zakresie określonych prawidłowości i rekomendacji, umożliwiających edukację w uczelniach wychowania fizycznego zbliżone do potrzeb rynku pracy. Zatem ustalenia badawcze nie mogą aspirować do pełnego opisu procesów

zachodzących na rynku pracy wśród absolwentów akademii wychowania fizycznego, a jedynie mają na celu ukazanie tych aspektów, które mogą być szczególnie istotne w kontekście postawionych pytań badawczych.

Uzupełnieniem danych otrzymanych dzięki ankiecie internetowej, w ramach metody sondażu diagnostycznego, były informacje uzyskane za pomocą techniki wywiadu niesformalizowanego. Technikę tę autorka wykorzystwała podczas rozmów ze słuchaczami studiów podyplomowych organizowanych w AWF w Poznaniu, będąc na tych studiach długoletnim wykładowcą. Koncentrując się na wybranej uczelni, w badaniach pierwotnych uwzględniłam również metodę studium przypadku. Metoda ta zakłada, że jeżeli badacz skupia swą uwagę na studium pojedynczego przypadku, takiego jak jakaś społeczność czy instytucja (Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu), którego celem jest uzyskanie informacji i wyjaśnień, to mogą one pomóc w zrozumieniu innych podobnych zbiorowości lub instytucji. Metoda studium przypadku pomaga badaczowi poszukiwać idiograficznego zrozumienia konkretnego badanego przypadku (absolwenci uczelni wychowania fizycznego) oraz tworzyć podstawę do budowania ogólniejszych teorii nomotetycznych. Celem metody studium przypadku jest nie tylko opis badanego problemu, lecz także możliwość jego wyjaśnienia przez porównanie własnych wyników z wynikami innych badaczy zajmujących się tym samym problemem, w tej samej instytucji. Uzupełnieniem materiału opisowo-poznawczego uzyskanego za pomocą przyjętych metod badawczych w badaniach pierwotnych, jest materiał zebrany w empirycznych badaniach wtórnych. W badaniach tych wykorzystywałam metodę krytycznej analizy literatury przedmiotu, metodę analizy dokumentów urzędowych (zastanych), metodę analizy statystycznej. Metoda analizy literatury przedmiotu pomogła udzielić odpowiedzi na pytania: kto, co i dlaczego, pisał na interesujący mnie temat. Pozwoliła zaznajomić się i lepiej zrozumieć przedmiot badań. Nie dała jednak łatwiejszego jego wytłumaczenia. W ramach metody analizy dokumentów urzędowych będących w gestii instytucji, w pracy przeanalizowałam dokumenty pochodzące z uczelni wychowania fizycznego w Polsce, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Głównego Urzędu Statystycznego oraz portali internetowych. Coraz częściej korzysta się z danych zebranych przez innych badaczy reprezentujących różne instytucje m.in. ze względów metodologicznych i ekonomicznych. Przeprowadzone badania pierwotne i wtórne dostarczyły materiału empirycznego, który podałam analizie statystycznej. Zastosowana metoda statystyczna odegrała głównie rolę instrumentalną, pozwalając opisać badane prawidłowości. Dzięki niej analizowane dane nabrały przejrzystości, co ułatwiło ich prezentację tabelaryczną, graficzną oraz interpretację.

Głównemu celowi i zadaniom badawczym oraz postawionym hipotezom podporządkowana została struktura pracy. Kolejność poszczególnych rozdziałów wynikała z przechodzenia od aspektów teoretycznych do wymiaru empirycznego analizowanego zjawiska. **Rozdział pierwszy** *System edukacji na poziomie wyższym w Polsce z uwzględnieniem uczelni wychowania fizycznego* stanowi teoretyczne wprowadzenie do socjologicznej analizy systemu kształcenia w szkolnictwie wyższym. Kierując się przyjętą teorią systemowo-strukturalno-funkcjonalną analizy społeczeństwa przyjąłam pogląd, iż system edukacji na poziomie wyższym w swojej strukturze składa się z elementów materialnych, ludzi, kultury, które pełnią właściwe im i całości systemu funkcje i zadania. Systemem takim jest szkolnictwo wyższe, w ramach którego mieszczą się jego elementy w postaci uczelni wyższych, w tym uczelni wychowania fizycznego. W postawionym problemie badawczym interesują autorkę właśnie uczelnie wychowania fizycznego, ich zadania i miejsce w systemie szkolnictwa wyższego w Polsce. Kształcenie na poziomie wyższym w zakresie kultury fizycznej oraz jego jakość zdeterminowane są warunkami środowiska zewnętrznego, w naszym



przypadku wymogami rynku pracy. Dlatego też analizę przyjętego problemu badawczego zaczęłam od charakterystyki systemu kształcenia, wskazując na strukturę i przemiany społeczno-gospodarcze dokonujące się w Polsce w latach 90. XX wieku, w wyniku których dochodziło do reform tego systemu, w tym zmian struktury kształcenia na poziomie wyższym. Zwróciłam uwagę, iż zachodzące zmiany w systemie edukacji, spowodowane m.in.: urynkowaniem gospodarki (kreatywna rola przedsiębiorczości, zarządzania); poprawą relacji między poziomem dochodów a wykształceniem wyższym; niższym odsetkiem wśród bezrobotnych osób z wyższym wykształceniem, wskazały na potrzebę dużej elastyczności systemu kształcenia na poziomie wyższym i jego reakcję na elastyczność rynku pracy. Rozwój systemu kształcenia na poziomie wyższym musiał również zostać dopasowany do wymagań Unii Europejskiej, co wiązało się z przyjęciem odpowiednich aktów prawnych regulujących system edukacji państw członkowskich (m.in. Deklaracji Bolońskiej, Deklaracji Kopenhaskiej, Deklaracji Sorbońskiej).

Inicjatywy zawarte w tych oraz innych dokumentach unijnych mają charakter zintegrowany, a ich głównym celem jest budowanie Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, w którym istotną rolę spełnia kształcenie w zakresie kultury fizycznej. Zwróciłam uwagę, że absolwenci uczelni wychowania fizycznego, na których dominują takie kierunki, jak: wychowanie fizyczne, turystyka i rekreacja, sport, fizjoterapia, kosmetologia, napotyka trudności na rynku pracy wynikające przede wszystkim z potrzeb i wymagań praktyki zawodowej instytucji ich zatrudniających oraz z wyraźnie nieokreślonych kryteriami, a więc dowolnego systemu doboru kandydatów na te uczelnie. Wskazując niedoskonałości tzw. „wejścia” na studia w akademiach wychowania fizycznego, konieczne jest uwzględnienie jego efektów w postaci jakości kształcenia porównywalnego z systemem europejskim. Tak więc jakość edukacji zapewniająca wielostronny i harmonijny rozwój studentów musi sprostać nie tylko coraz wyższym, zewnętrznym wymaganiom rynku pracy, ale również indywidualnym potrzebom studentów. Znacząco to, że współczesne spojrzenie na edukację powinno łączyć jakość usług edukacyjnych ze studentem oraz procesem ewaluacji kształcenia. Analizując w ujęciu teoretycznym przedstawione wewnętrzne problemy systemu edukacji w Polsce, w końcowej części rozdziału wskazałam znaczenie otoczenia zewnętrznego edukacji - to jest rynku pracy - w rozwijaniu umiejętności, wiedzy i kompetencji zawodowych studentów. Kończącym wnioskiem przeprowadzonej charakterystyki tematu jest stwierdzenie, iż dostrzega się zmianę postaw studentów uczelni wyższych, w tym wychowania fizycznego. Studenci w coraz większym stopniu zdają sobie sprawę z tego, że dobre przygotowanie zawodowe, ich wiedza i umiejętności, chęci do mobilności zawodowej tworzą większą szansę znalezienia pracy i sprostaną wymaganiom pracodawców.

Kontynuacją rozdziału pierwszego jest **rozdział drugi**, w którym zawarłam charakterystykę absolwentów szkół wyższych, w tym uczelni wychowania fizycznego będących „produktem” systemu edukacji na poziomie wyższym. Na początku rozdziału podjęłam próbę wyjaśnienia dyskusyjnego tematu, jakim jest definicja młodzieży. W literaturze kategoria młodzieży ujmowana jest jako: kategoria demograficzna (15-24 lat), kategoria kształcenia (od ukończenia szkoły gimnazjalnej) i kategoria zatrudnienia (od 15 lat). Kierując się powyższymi kategoriami, przyjęłam własną definicję młodzieży, która wskazuje, że młodzież to zbiór osób w wieku 15-24 lat, uczących się w szkołach gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz studiujących w szkołach wyższym. Tak określona socjopedagogiczna kategoria młodzieży pozwala na badanie różnych aspektów i uwarunkowań systemu edukacji oraz wpływu, jaki wywiera poziom wykształcenia na szanse znalezienia zatrudnienia przez młodych ludzi. Sytuacja

absolwentów uczelni wychowania fizycznego na rynku pracy nie jest stabilna. Wpływa na nią wiele przyczyn. Można do nich zaliczyć m.in.: niską finansowo atrakcyjność zawodów wyuczonych w AWF (nauczyciel wychowania fizycznego, trener, rezydent biura turystycznego, fizjoterapeuta); malejącą liczbę uczniów szkół średnich; zmiany wymiaru obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w szkołach. Coraz częściej stawiane są pytania dotyczące przyszłości akademii wychowania fizycznego, strategii ich rozwoju, adekwatności studiów do potrzeb społecznych. Problemy te są aktualne i uzasadnione ze względu na dynamiczny wzrost różnych uczelni prowadzących studia wychowania fizycznego, turystyki i rekreacji, sportu, fizjoterapii. Sytuacja ta znacząco powiększa liczbą absolwentów tych studiów i ogranicza możliwości wyboru zatrudnienia. W obliczu zagrożenia ze strony konkurencji, akademie wychowania fizycznego powinny w większym niż dotychczas stopniu uwzględniać w programach kształcenia potrzeby rynku pracy i oczekiwania studentów. Wskazałam zatem na konieczność pewnej uniwersalizacji kształcenia w uczelniach wychowania fizycznego, na potrzebę przygotowania w zawodach paramedycznych, turystyczno-rekreacyjnych, sportowych, menedżerskich, dziennikarskich, edukacji do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej (usługowej). Zwróciłam uwagę, iż ogółem w latach 2006-2012 w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym akademie wychowania fizycznego w Polsce wykształciły około 45 tys. specjalistów kultury fizycznej. Statystykę tę należałoby uzupełnić o trudną do ustalenia liczbę absolwentów uczelni niepublicznych i państwowych wyższych szkół zawodowych, które także kształcą w zakresie kultury fizycznej. Sytuacja ta niewątpliwie zwiększa liczbę absolwentów uczelni wychowania fizycznego i tym samym tworzy trudności w ich zatrudnieniu. W mojej opinii jest to niedoceniony potencjał zawodowy młodzieży, który jednak na tle demograficznie starzejącego się społeczeństwa polskiego ma swój niezaprzeczalny atut.

Opinię powyższą rozwinęłam w **rozdziale trzecim** poświęconym miejscu i roli absolwentów uczelni wychowania fizycznego w społeczno-edukacyjnym wymiarze rynku pracy. Wskazałam na symbiozę dwóch podsystemów analizy społeczeństwa, tj. absolwentów uczelni wychowania fizycznego z zatrudniającymi ich pracodawcami. Szczególną uwagę zwróciłam na niektóre społeczne wartości rynku pracy łączące oba podsystemy społeczeństwa, takie jak: prestiż społeczny zawodów w ramach kultury fizycznej, wynagrodzenie, zadowolenie i niezadowolenie z pracy, awans zawodowy, jakość stylu życia, potrzebę doskonalenia zawodowego. W monografii sformułowałam definicję rynku pracy uwzględniającą społeczny podażowo-popytowy jego charakter, która odnosi się do wzajemnych relacji między pracownikami (w naszym przypadku absolwentami uczelni wychowania fizycznego) a pracodawcami przyjmującymi ich do pracy. W pierwszej kolejności scharakteryzowałam prestiż społeczny zawodów zaliczanych do kultury fizycznej. W tym celu wykorzystałam dwie teorie wzmacniające przedstawioną analizę tematu. Wskazują one na samodzielność zawodu i odnoszą się do osobistych osiągnięć, a więc mają charakter indywidualistyczny. Są to teorie funkcjonalnej użyteczności zawodu i teoria merytokratyzmu. Pierwsza polega na ukazaniu przydatności danego zawodu, jego użyteczności w funkcjonowaniu społeczeństwa. Druga teoria przyjmuje, że pozycja prestiżowa zawodu zależy od talentu i edukacyjnego wysiłku jednostki, a w konsekwencji – od poziomu kwalifikacji i osiągniętego wynagrodzenia. Obie teorie tłumaczą, że przyznawanie prestiżu grupie zawodowej opiera się na „wycenie” wiązki cech położenia społecznego i ekonomicznego, w tym osiągniętego poziomu wykształcenia i dochodu z pracy, poziomu udoskonalonych

kwalifikacji, zakresu wpływu i władzy, teoretycznej wiedzy, zdolności przywódczych. Charakterystyczne jest, że działalność zawodowa absolwentów akademii wychowania fizycznego stanowi swoisty rodzaj usług, obejmujący dwie grupy: usługi społeczne i kompensacyjne. Do pierwszych zaliczyć należy działalność systemu edukacyjnego, służby zdrowia oraz szeroko pojętej instytucji kultury. Usługi kompensacyjne obejmują te rodzaje działalności, które są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania sprawności fizycznej człowieka i jego sił witalnych (turystyka, sport, aktywność rekreacyjna, wypoczynkowa, rehabilitacyjna).

Wśród wyodrębnionych zawodów w obrębie kultury fizycznej najbardziej ukształtowany jest zawód nauczyciela wychowania fizycznego. Przeprowadzona analiza literatury wykazała, że prestiż społeczny zawodu nauczyciela wychowania fizycznego wśród personelu pedagogicznego i środowiska pozaszkolnego kształtuje się na poziomie przeciętnym i jest niższy od nauczyciela innych przedmiotów. Wynika to przede wszystkim z tego, że kultura fizyczna nie jest dziedziną umiejscowioną wysoko w hierarchii wartości przeciętnego dorosłego człowieka w Polsce, a skutki tego odczuwają nauczyciele wychowania fizycznego. Wskazałam, iż jako drugi pod względem stopnia krystalizacji zawodowej można wyróżnić zawód fizjoterapeuty. Wysoki prestiż zawodu lekarskiego podnosi w pewnym stopniu także prestiż fizjoterapeuty, którego praca skierowana jest na zdrowie człowieka. Bardzo kontrowersyjny jest zawód trenera w ramach którego istotna jest nie tylko wiedza fachowa, lecz także pedagogiczna. Jest to profesja o bardzo fascynującej, ale jednocześnie niestabilizowanej i nieokreślonej roli społecznej. Zauważam, iż zawód ten jest pełen wewnętrznych sprzeczności, bowiem nie ma w sporcie oczywistych, wypróbowanych i preferowanych dróg postępowania przede wszystkim wychowawczego wobec sportowców. W ramach kultury fizycznej rozwijają się także zawody związane z pracą w dziedzinie rekreacji, turystyki oraz organizacji i zarządzania kulturą fizyczną. Zawody te nie cieszą się wysokim prestiżem, bowiem praca w tych zawodach, pomimo że jest dość ustabilizowana, to wykonywana jest małych, prywatnych, multifunkcyjnych firmach za niskie wynagrodzenie. Wynagrodzenie jako element społeczno-edukacyjnego wymiaru rynku pracy jest nie tylko wartością ekonomiczną, lecz również społeczną, bowiem wynagrodzenie pozafinansowe (społeczne) obejmuje uznanie, pochwały, wyróżnienia, osiągnięcia, rozwój osobisty. Wynagrodzenie ekonomiczne i społeczne absolwentów uczelni wychowania fizycznego uzależnione są nie tylko od ukończenia kierunku studiów i branży zatrudnienia, lecz również miejsca pracy, wielkości firmy, dodatków za warunki pracy a także płci. Wskazałam, że nisko opłacana branża związana z kulturą fizyczną determinuje nie tylko niski prestiż zawodów, lecz także poziom zadowolenia lub niezadowolenia pracowników kultury fizycznej. Na podstawie wybranych teorii McClellanda, Vrooma, Herzberga znanych z socjologii, psychologii i pedagogiki pracy, przeanalizowałam zadowolenie z pracy absolwentów uczelni wychowania fizycznego. Z przeprowadzonych badań wynika, że zadowolenie lub niezadowolenie z pracy determinują czynniki zewnętrzne (atmosfera w pracy, styl kierowania zespołem pracowniczym, tabele wynagrodzeń) i wewnętrzne (przemęczenie psychiczne, stres, uznanie, możliwość podnoszenia kwalifikacji). Zawody z obszaru kultury fizycznej straciły na prestiżu, stąd też zadowolenie z pracy w tych zawodach nie jest wysokie. Największe niezadowolenie z pracy zauważamy wśród nauczycieli wychowania fizycznego. Wynika ono z niskich zarobków, złej atmosfery w gronie pedagogicznym, przemęczenia psychicznego, niesprawiedliwego podziału nagród, niechęci rodziców do współpracy ze szkołą.

Istotną społeczną częścią rynku pracy absolwentów uczelni wychowania fizycznego jest awans zawodowy. Realizacja awansu zawodowego uzależniona jest od czynników subiektywnych i obiektywnych pracownika. W monografii przeanalizowałam możliwości awansu zawodowego absolwentów badanych uczelni w zależności od ukończonego kierunku studiów i miejsca zatrudnienia (szkolnictwo, kluby sportowe, ośrodki zdrowia, obiekty turystyczne i rekreacyjne). Nie ma dużego zainteresowania awansem zawodowym wśród nauczycieli wychowania fizycznego, szczególnie na stopień nauczyciela mianowanego i dyplomowanego. W instytucjach turystyki i rekreacji awans zawodowy nie jest tak szczegółowo sformalizowany jak w placówkach oświatowych, więc jest łatwiejszy. Natomiast w instytucjach sportowych, w których przede wszystkim liczą się wyniki sportowe, awans przeważnie uzależniony jest od osiągniętych efektów oraz od relacji międzyludzkich. Pragnę zatem wyraźnie podkreślić, iż szczególnie w instytucjach kultury fizycznej (klubach sportowych, ośrodkach sportu i rekreacji, stowarzyszeniach kultury fizycznej) brakuje uporządkowanych ścieżek awansu zawodowego zatrudnionych pracowników, głównie absolwentów uczelni wychowania fizycznego, w ramach których powinny być doceniane wartości edukacyjne i pedagogiczne.

Spójnie-edukacyjnymi elementami rynku pracy badanych absolwentów są także jakość stylu życia oraz potrzeba dalszego kształcenia się i doskonalenia zawodowego. Bazując na teoretycznych rozważaniach poświęconych stylowi życia (A. Siciński, S. Kowalik, R.K. Merton, Z. Żukowska), uwiidoczniałam aktywne przykłady stylu życia absolwentów uczelni wychowania fizycznego. Zaliczyć ich można do aktywnych społecznie, identyfikujących się z swoim miejscem zamieszkania, chęcią wpływu na kształtowanie zaangażowanych postaw młodzieży, dbających o rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Uważam, iż powyższe przejawy stylu życia badanych absolwentów muszą pobudzać do refleksji nad przebiegiem studiów w akademiach wychowania fizycznego i przygotowaniem ich nie tylko do instrumentalnego wykonywania zawodu, ale również do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturze fizycznej w swoim środowisku społecznym. Ocena ta łączy się z potrzebą „uczenia się” stylu życia zorientowanego na kulturę fizyczną. Warto byłoby również zaznaczyć, iż absolwenci uczelni wychowania fizycznego charakteryzują się ze względu na swój styl życia świadomością odrębności grupowej i związanej z nią ideologią zawodową (grupa „wuefiaków”, „turystów”).

Zachowaniem na rynku pracy jest także potrzeba ustawicznego kształcenia, która kształtuje kapitał ludzki w kulturze fizycznej. Uwzględniając poglądy polskich badaczy dotyczące doskonalenia zawodowego (m.in. S. Krawcewicz, M.J. Szymański, S. Banaszak) uwiidoczniałam, iż uzyskane wartości edukacyjne w postaci świadectw czy dyplomów jako efekt tego doskonalenia są ważnym elementem mobilności zawodowej i wyznacznikiem szans na rynku pracy. Są rekomendacją w staraniach o pracę, ułatwiają wygrywanie konkursów zawodowych. W kulturze fizycznej kształcenie ustawiczne jest szczególnie istotne w branży turystyczno-rekreacyjnej, wychowania fizycznego, sportu, fizjoterapii. Dlatego też akademie wychowania fizycznego przygotowały różnorodne studia podyplomowe dla absolwentów wszystkich kierunków, których celem jest właśnie rozwijanie doskonalenia zawodowego.

Rozdział trzeci kończy część teoretyczną książki, w której wykorzystałam głównie metodę krytycznej analizy literatury oraz metodę analizy materiałów urzędowych. Przechodząc do omówienia naukowo-poznawczego i pragmatycznego części empirycznej, wcześniej w autoreferacie zaprezentowałam **rozdział**

**czwarty**, metodologiczny jako wprowadzenie do empirii problemu badawczego. Zatem charakterystykę tego rozdział w tym miejscu pomijam.

W następnej kolejności zwracam uwagę na problemy motywacji wyboru studiów przez absolwentów akademii wychowania fizycznego (**rozdział piąty**). W rozdziale tym postawiłam tezę, iż funkcjonowanie systemu szkolnictwa wyższego w zakresie kultury fizycznej uzależnione jest między innymi od jego otwartości i nastawienia na przyjęcie studentów. Uwzględniając teoretyczne aspekty motywacji i motywów zawarte w teoriach klasycznych i współczesnych, uwidoczniałam potrzebę dostrzegania społecznych uwarunkowań problemu. Podejście takie powinno tworzyć wzajemnie dopełniającą się socjologiczno-edukacyjną koncepcję motywacji. W rozdziale przedstawiłam odpowiedź na pytanie: jakie były motywy, dla których młodzi ludzie, obecnie absolwenci, zdecydowali się podjąć studia w Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu? W badaniach zastosowałam metodę analizy studium przypadku, sondażu diagnostycznego opinii publicznej z wykorzystaniem ankiety internetowej i wywiadu niesformalizowanego oraz metodę analizy statystycznej. Analizując motywację wyboru studiów przez absolwentów akademii wychowania fizycznego w ujęciu teoretyczno-empirycznym podkreśliłam, iż otrzymane wyniki w szerszym lub węższym zakresie wspierają główne współczesne teorie motywacji.

Dowiodłam, że motywacja wyboru uczelni wychowania fizycznego w pierwszej kolejności zależna jest od motywów wewnętrznych, takich jak: uzdolnienia i zainteresowanie absolwentów, chęć podjęcia pracy w wybranym zawodzie, przekonanie o atrakcyjności kierunku studiów oferowanego przez uczelnię. Motywacja ta pochodzi od samego człowieka i jest wewnętrzną chęcią osiągnięcia czegoś. Natomiast motywacja zewnętrzna, jak np. dogodna lokalizacja uczelni, łatwość studiowania na wybranym kierunku, namowa i wpływ rodziny lub znajomych (grupa odniesienia) tworzona jest przez motywy pochodzące z bezpośredniego środowiska jednostki, w którym przebywa. Motywacja zewnętrzna bazuje głównie na teoriach wzmocnienia motywacji, a wśród nich na teorii modyfikacji zachowań. Dodatkowo wspiera ona motywację wewnętrzną i razem pozwalają osiągnąć wyznaczony cel, jakim jest przyjęcie na studia w uczelni wychowania fizycznego, ukończenie studiów i znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia. Przyjętą motywację wewnętrzną i zewnętrzną przeanalizowałam w zależności od płci absolwentów, trybu i kierunku studiów, roku ukończenia edukacji oraz branży zatrudniania. Analiza szczegółowa motywacji wewnętrznej upoważnia do sformułowania m.in. następującego wniosku: po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej wzrasta wewnętrzne przekonanie o atrakcyjności i popularności kierunków studiów, które można studiować w akademiach wychowania fizycznego, co łączy się z zamiarami podejmowania pracy w państwach Unii Europejskiej. Analiza motywów tworzących motywację zewnętrzną (mniej znaczącą) wskazuje szczególnie w przypadku podjęcia studiów na kierunku turystyka i rekreacja oraz fizjoterapia, na namowę rodziny i bliskich znajomych, co wynika z potrzeby kontynuowania rodzinnych tradycji zawodowych, związanych z własnym biznesem. Problem ten jest znacznie szerszy, złożony i wymagałby głębszych badań empirycznych.

Analiza motywacji podjęcia studiów na uczelniach wychowania fizycznego (tzw. „problem wejścia”) łączy się z problemem „wyjścia”. Proces edukacji kończy się zdobyciem przez absolwentów określonych kompetencji zawodowych weryfikowanych w pracy zawodowej. Tematowi temu poświęciłam **rozdział ostatni** monografii.

Po wstępnej analizie pojęcia i klasyfikacji kompetencji zawodowych, przyjął dychotomiczny podział kompetencji zawodowych – na twarde (wiedza i umiejętności fachowe związane z zawodem) i miękkie (wiedza i umiejętności interpersonalne, styl współpracy z ludźmi). W badaniach swoich w ramach kompetencji twardych uwzględniłam kompetencje praktyczno-zawodowe i organizatorsko-menedżerskie. Natomiast do kompetencji miękkich zaliczyłam kompetencje kierowania ludźmi i kompetencje pracy wychowawczej. W każdej grupie przyjętych kompetencji wyróżniłam składniki szczegółowe, które mają wymiar endogeniczny i egzogeniczny. Szczegółową charakterystykę własnego modelu kompetencji przydatnych w pracy zawodowej absolwentów uczelni wychowania fizycznego przedstawiłam w tabeli 45 zamieszczonej na stronie 150 książki.

Z moich badań wynika, że ukończenie uczelni wychowania fizycznego w pierwszej kolejności umożliwiło absolwentom pozyskanie dobrego przygotowania praktyczno-zawodowego, jako najbardziej cenionych twardych kompetencji zawodowych. Na podstawie literatury przedmiotu oraz wyników badań własnych przedstawiłam ewolucję poglądów na temat roli tego rodzaju kompetencji w pracy zawodowej absolwentów akademii wychowania fizycznego. W rezultacie przeprowadzonej analizy okazało się, że uczelnie te w procesie dydaktycznym przekazują swoim studentom właściwe przygotowanie praktyczno-zawodowe, ułatwiające adaptację na rynku pracy. Kompetencje te najbardziej dostrzegane i cenione były przez absolwentów kierunku wychowanie fizyczne. Wysoko były również cenione przez absolwentów fizjoterapii oraz kierunku turystyka i rekreacja.

W opinii badanych absolwentów drugie miejsce zajęły kompetencje związane z przygotowaniem do pracy wychowawczej, a więc kompetencje miękkie. Wśród absolwentów, którzy wskazali te kompetencje, przeważali absolwenci kierunku wychowanie fizyczne, co można uznać za oczywiste, następnie turystyki i rekreacji, a jako ostatni wymieniali je absolwenci fizjoterapii. Właśnie na kierunku wychowanie fizyczne edukowani są studenci specjalności nauczycielskiej, którzy po ukończeniu studiów zatrudniani są przeważnie w szkołach i innych placówkach oświatowych. W pracy nauczyciela nie może być zatem obca teoria wychowania fizycznego, w ujęciu pedagogicznym. W pedagogicznej idei wychowania fizycznego mieści się szeroki zakres kompetencji prozdrowotnych, edukacji zdrowotnej, kompetencji psychologicznych, socjologicznych. Na kanwie uzyskanych wyników oraz dyskusji w literaturze podjęłam się określenia „wzoru idealnego” nauczyciela wychowania fizycznego, którego kształtowaniu nie mogą sprostać uczelnie wychowania fizycznego.

Zgodnie z wynikami badań, na trzecim miejscu znalazły się kompetencje dotyczące przygotowania do kierowania ludźmi. Są to kompetencje miękkie, na które w kolejności wskazali absolwenci kierunku wychowanie fizyczne, turystyki i rekreacji, a na końcu fizjoterapii. Umiejętności kierownicze są potrzebne, zwłaszcza dziś, do koordynowania współpracy ludzi, motywowania i kontrolowania ich przedsięwzięć, do rozwijania umiejętności podwładnych. Podejmując studia w poznańskiej akademii wychowania fizycznego absolwenci oczekiwali, że uczelnia zapewni im kompetencje zawodowe w zakresie kierowania ludźmi. Analiza wyników badań empirycznych potwierdziła częściowe wyedukowanie w zakresie tych kompetencji.

Kompetencje organizacyjno-menedżerskie, zaliczane do kompetencji twardych, które kształtuje uczelnia, znalazły się na ostatnim, czwartym miejscu. Najbardziej dostrzegane były one przez absolwentów kierunku turystyka i rekreacja oraz wychowanie fizyczne. Absolwenci fizjoterapii byli zawiedzeni

kształtowaniem przez uczelnię tych kompetencji. Z badań wynika, iż uczelnie wychowania fizycznego powinny przygotować do pracy zawodowej podwładnych i przełożonych charakteryzujących się odpowiednimi cechami organizacyjno-menedżerskimi w wymiarze osobistym (kreatywność, samodoskonalenie, asertywność, profesjonalizm, odpowiedzialność, wiedza teoretyczna) oraz zawodowym (komunikacja, orientacja na ludzi, na innowacyjność, znajomość języków obcych i technologii informacyjnych). W świadomości absolwentów kompetencje te w obecnych warunkach rynku pracy są istotnym argumentem ich pozycji zawodowej. Z przeprowadzonych przez mnie dodatkowo wywiadów bezpośrednich wśród absolwentów wynika, że w uczelni tkwią rezerwy, które powinno się uruchomić w celu szerszego rozwoju kompetencji miękkich.

Analiza kompetencji zawodowych badanych absolwentów umożliwiła określenie form dalszego doskonalenia zawodowego po ukończeniu studiów, a więc kształcenia ustawicznego. Pracodawcy uważają, że absolwenci studiów wyższych, w tym uczelni wychowania fizycznego, posiadający dodatkowe uprawnienia zawodowe stanowią cenny kapitał ludzki i dlatego zachęcają do podnoszenia kwalifikacji, motywują do ukończenia studiów podyplomowych, kursów i szkoleń, które niejednokrotnie finansują. Podjęłam własne badania tego problemu.

W mojej ocenie, dokonanej na podstawie wyników badań ogólnopolskich oraz wyników badań własnych wśród absolwentów poznańskiej uczelni wychowania fizycznego, należy wyraźnie podkreślić, że uczelnie te muszą szerzej wychodzić naprzeciw oczekiwaniom pracodawców oraz potrzebom i zainteresowaniom absolwentów w zakresie oferty edukacyjnej. Muszą sprostać nowemu rozumieniu edukacji, która opiera się na ustawiczności kształcenia, wielostronności i kształceniu ukierunkowanym na indywidualny, integralny rozwój nie tylko studenta, lecz również absolwenta i społeczeństwa. (K. Denek). Tak rozumiany cel edukacji w wyższych uczelniach wychowania fizycznego może stanowić podstawę tworzenia modelu kompetencji ogólnych i zawodowych absolwentów. W końcowej części rozdziału szóstego na podstawie analizy teoretyczno-empirycznej problemu stworzyłam model poznawczo-praktycznych kompetencji zawodowych zdobytych przez absolwentów uczelni wychowania fizycznego niezbędnych na rynku usług kultury fizycznej. Rynku, który charakteryzuje się wzrostem usług sportowych, rekreacyjno-turystycznych, fizjoterapeutycznych oraz ich rolą w kształtowaniu jakości życia. W modelu uwzględniłam zbiór efektów kształcenia dla danego kierunku oraz specyfikę instytucji, w których pracują lub mogą pracować absolwenci. Przyjęłam cztery grupy kompetencji (praktyczno-zawodowe, organizacyjno-menedżerskie, kierowania ludźmi, wychowawcze) kształtowane na trzech kierunkach kształcenia o długich tradycjach na akademiach wychowania fizycznego w Polsce. Wszystkie kompetencje absolwentów urzeczywistniane na rynku pracy zawsze powinny uwzględniać interes klienta, przede wszystkim przynosić jemu satysfakcję. Absolwenci kierunku wychowanie fizyczne uzyskali przede wszystkim kompetencje praktyczno-zawodowe i przygotowanie do pracy wychowawczej. Zabrakło im kompetencji do kierowania ludźmi i organizacyjno-menedżerskich niezbędnych do zajmowanie stanowisk kierowniczych. Absolwenci kierunku turystyka i rekreacja w najszerszym zakresie posiadali kompetencje praktyczno-zawodowe, w mniejszym organizacyjno-menedżerskie, a w najmniejszym kompetencje do pracy wychowawczej i do kierowania ludźmi. W modelu kompetencyjnym absolwenta kierunku fizjoterapia duże znaczenie w kształceniu miały również kompetencje praktyczno-zawodowe. W małym zakresie kształtowane były kompetencje do kierowania ludźmi i organizacyjno-menedżerskie, które są istotne w prowadzeniu własnej

działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług rehabilitacyjno-fizjoterapeutycznych. Analiza modeli kompetencji zawodowych wskazuje na przewagę kształtowania przez uczelnię kompetencji praktyczno-zawodowych i znaczące braki w rozwijaniu kompetencji do kierowania ludźmi (miękkich). Uważam, iż w tym kierunku należałoby podejmować dalsze badania, uwzględniające zagadnienia ich szerszego analizowania i doskonalenia m.in. przez macierzystą uczelnię. Pojawia się problem, na który zwróciłam szczególną uwagę – kontaktów absolwentów z macierzystą uczelnią oraz relacji odwrotnych uczelni z absolwentami. Ważna zatem staje się potrzeba prowadzenia przez uczelnie ewaluacji swoich efektów kształcenia. Uczelnie wyższe, w tym akademie wychowania fizycznego, muszą mieć świadomość poszanowania wymagań społeczno-edukacyjnych rynku pracy oraz oczekiwań pracodawców i nie mogą lekceważyć więzi ze swoimi absolwentami. Współpraca taka na pewno buduje prestiż i promocję uczelni oraz jej absolwentów, rozwija kapitał społeczny i intelektualny, własny i absolwentów, zwiększa poziom jakości kształcenia, poszerza ofertę edukacyjną odpowiadającą potrzebom rynku pracy i współczesnego społeczeństwa opartego na wiedzy.

Analiza literatury przedmiotu, dostępnych wyników badań innych autorów oraz własnych, pozwoliły zrealizować cel pracy, jak również udzielić odpowiedzi na postawione pytania i sformułowane hipotezy badawcze. Przyjęty w badaniach społeczny wymiar nauk o kulturze fizycznej pozwolił uzasadnić tezę, że dla człowieka, rodziny, różnych grup społecznych kultura fizyczna jest podstawową wartością, wartością – celem decydującym o istnieniu i funkcjonowaniu uczelni wychowania fizycznego oraz podmiotów zatrudniających absolwentów tych uczelni. Z postawioną tezą łączyło się pierwsze pytanie badawcze i na jego podstawie **sformułowana pierwsza hipoteza**. W wyniku przeprowadzonych badań uzasadniłam, że przy wyborze studiów w akademii wychowania fizycznego, wcześniej studenci a później absolwenci kierowali się motywacją wewnętrzną (uzdolnieniami, zainteresowaniem, chęcią pracy z zawodem związanym z kulturą fizyczną), jako motywacją podstawową. Motywacja zewnętrzna (dogodna lokalizacja uczelni, namowa grupy odniesienia – rodziny, grupy rówieśniczej) okazała się motywacją drugorzędą w wyborze studiów. Motywacja wewnętrzna determinująca wybór studiów w uczelni wychowania fizycznego pochodziła od samego człowieka i jego wewnętrznego przekonania w kwestii osiągnięcia zamiarów życiowych, dotyczących zatrudnienia w instytucjach kultury fizycznej nie tylko w kraju. Można domniemywać (należałoby przeprowadzić szczegółowe badanie), że przyszli absolwenci tych uczelni myśleli o szansach realizacji swoich celów zawodowych w państwach Unii Europejskich. Tendencją taką zauważa się w zatrudnianiu absolwentów kierunku turystyka i rekreacja na stanowiskach rezydenta, recepcjonisty czy biurach podróży, w hotelach, gdzie są cennymi pracownikami.

W toku badań potwierdziłam, że łączenie nauki z pracą zawodową podczas studiów poprawia sytuację społeczno-zawodową i materialną nie tylko studentów, lecz również absolwentów uczelni wychowania fizycznego oraz korzystnie wpływa na zadowolenie z pracy absolwenta i satysfakcję pracodawcy z zatrudnionego pracownika (**hipoteza druga**).

Studia są nie tylko wartością samą w sobie, lecz etapem do uzyskania zawodu i pracy, którą chciałoby się w przyszłości dobrze wykonywać za odpowiednie wynagrodzenie. Dlatego też uznałam, że istotnym utylitarnym motywem podjęcia studiów jest chęć uzyskania pracy w swoim zawodzie. Przyjęłam założenie, które zostało pozytywnie zweryfikowane, że motyw wewnętrzny, jakim jest chęć podjęcia pracy w zawodzie,



wspierają niektóre współczesne teorie motywacji. Przykładowo, teoria treści motywacji wskazuje na wewnętrzne potrzeby człowieka, które chce zaspokoić (taką potrzebą jest praca zawodowa). Motyw podjęcia pracy w zawodzie wspiera również teoria wyznaczania celów (wykształcenie wyższe i praca zgodna z wykształceniem jest takim celem, który interesuje człowieka) oraz teoria oczekiwań, która zwraca uwagę, że ważną motywacją są oczekiwane korzyści społeczne i materialne za wykonywaną pracę. Wyniki badań potwierdziły, że praca podczas studiów (stacjonarnych i niestacjonarnych) jest wartością dodaną, która jako doświadczenie zawodowe ceniona jest przez studenta, absolwenta uczelni oraz pracodawcę. Wartość tę zauważa się w procesach rekrutacji i selekcji kandydatów do pracy na określone stanowiska, w ramach teorii zarządzania zasobami ludzkimi.

Na podstawie wyników badań uzasadniłam, że absolwenci uczelni wychowania fizycznego w swojej subiektywnej opinii wysoko ocenili zdobyte kompetencje twarde (przygotowanie praktyczno-zawodowe). Słabiej ocenili drugi rodzaj kompetencji twardych, jakim jest przygotowanie organizacyjno-menedżerskie. Kompetencje twarde są jednak niewystarczające w pracy zawodowej (**hipoteza trzecia**). Konieczne jest ich uzupełnienie kompetencjami miękkimi (np. przygotowanie do kierowania ludźmi), których ocena była niska. Wyniki badań wskazały zatem na istnienie tzw. luki kompetencyjnej w zakresie kompetencji miękkich, niezbędnych w procesie edukacji, a później w pracy absolwentów. Materiał pochodzący ze źródeł pierwotnych oraz wtórnych pozwolił na zweryfikowanie **hipotezy czwartej**, mówiącej o tym, że w przeważającej większości absolwenci uczelni wychowania fizycznego są zatrudnieni w instytucjach odpowiadających ukończonemu kierunkowi studiów, radzą sobie na rynku pracy. Absolwenci kierunku wychowanie fizyczne zatrudnieni byli w oświacie i sporcie. Wokół dyskusji nad studiami wychowania fizycznego o profilu nauczycielskim mówi się o potrzebie poszerzenia programów kształcenia o treści edukacji zdrowotnej, animacji czasu wolnego, możliwości nadawania uprawnień do nauczania drugiego przedmiotu. Absolwenci kierunku turystyka i rekreacja pracowali w branży turystycznej (biura turystyczne, hotele, ośrodki wypoczynkowe), w sporcie i rekreacji oraz administracji publicznej. W tym przypadku można wyrazić optymizm co do zatrudnienia absolwentów tego kierunku. Turystyka bowiem jest jednym z dynamicznie rozwijających się sektorów w polskiej i światowej gospodarce. Tworzy potężny rynek pracy, zwiększający zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowane kadry. Absolwenci kierunku fizjoterapia pracowali w odnowie biologicznej, ochronie zdrowia, uzdrowiskach, klubach sportowych. Zawód fizjoterapeuty ze względu na bliskość zawodu lekarza posiada dość wysoki prestiż społeczny i szerokie zapotrzebowanie społeczne. Zatrudnienie absolwentów uczelni wychowania fizycznego w tym zawodzie wskazuje na potrzebę uwzględnienia w procesie kształcenia nie tylko dobrego przygotowania zawodowego, lecz również przygotowania do współpracy w zespołach pracowniczych.

Do powyżej przedstawionego problemu nawiązuje **hipoteza piąta**, która stwierdza, że wpływ studiów i uczelni na losy zawodowe absolwentów jest bardzo słaby. Wyniki badań potwierdziły tę hipotezę i dowiodły bardzo słabych związków, szczególnie formalnie zorganizowanych uczelni wychowania fizycznego z absolwentami. W tym zakresie jest więcej do zrobienia ze strony uczelni niż absolwentów. Uczelnia bowiem nie tylko ma oferować dobrze zorganizowany proces kształcenia.

Ostatnią, **szóstą hipotezę** badawczą, mówiącą o potrzebie dalszego doskonalenia zawodowego absolwentów przez macierzystą uczelnię, zweryfikowano połowicznie. Absolwenci uświadamiają sobie potrzebę rozwoju kompetencji zawodowych (zarówno twardych i miękkich), jednak jej realizacja napotyka

na bariery tkwiące po stronie uczelni. W moich badaniach formy kontaktów uczelni wychowania fizycznego z absolwentami nie były bezpośrednio przedmiotem zainteresowania. Występowały jednak w analizie całości badań. Wymagania Unii Europejskiej oraz sytuacja uczelni wyższych w swoim środowisku bliższym i dalszym obligują do utrzymywania i monitorowania kontaktów uczelni z absolwentami, opartych na wzajemnym zaufaniu i ogólnych korzyściach.

Przeprowadzone badania pozwoliły mi ponadto sformułować **następujące konkluzje:**

- W społeczeństwie wiedzy i gospodarce opartej na wiedzy uczelnie wychowania fizycznego muszą sprostać nowemu rozumieniu edukacji, ukierunkowanej na studenta, absolwenta i pracodawcę.
- Dla absolwentów uczelni wychowania fizycznego, pracodawców i klientów usług branży kultury fizycznej wszystkie kompetencje zawodowe (twarde i miękkie) są merytorycznie ważne. Dysponując wiedzą na temat diagnozy kompetencji absolwentów, można podjąć dalsze analizy, uwzględniające ich szersze rozwijanie i doskonalenie przez macierzystą uczelnię.
- Uczelnie wychowania fizycznego w celu utrzymania kontaktów ze swoimi absolwentami, do czego zobowiązują przepisy ustawy o szkolnictwie wyższym i wymogi Karty Bolońskiej, muszą prowadzić rzetelny i systematyczny monitoring w tym zakresie. Badanie losów zawodowych absolwentów przynosi korzyści dla obecnych i przyszłych studentów, bowiem uzyskuje się dane o jakości i poziomie kształcenia oraz stwarza możliwości wykorzystania zdobytej wiedzy na uczelni w praktyce zawodowej.
- Problem jakości kształcenia w uczelniach wychowania fizycznego w świetle badań ewaluacyjnych absolwentów nabiera szczególnego znaczenia w kontekście, z jednej strony, bezrobocia wśród absolwentów, z drugiej zaś – otwartości europejskiego rynku pracy i większej dostępności rynków światowych, przy stale jednak rosnących wymaganiach, jakie młodym ludziom stawia współczesne zglobalizowane społeczeństwo. Zasadne zatem jest prowadzenie badań ewaluacyjnych absolwentów uwzględniających aktywność zawodową, mobilność zawodową i przestrzenną, status na rynku pracy, kompetencje nabyte w pracy, ocenę uczelni.
- Uczelnie wychowania fizycznego nie zawsze wykorzystują swoje możliwości oraz potencjał we wsparciu absolwentów. Brak jest skuteczności działań związanych z doradztwem zawodowym i wsparciem przy wejściu na rynek pracy. Absolwenci najczęściej są pozostawieni samym sobie. Poza istniejącymi biurami karier, komórkami marketingu, stowarzyszeniami absolwentów można byłoby tworzyć np. kluby partnerów biznesu, zrzeszające absolwentów działających w biznesie, licząc na obopólne korzyści. Wyniki badań potwierdzają opinię na temat braku pożądanej współpracy uczelni wychowania fizycznego z sektorem biznesu, w którym pracują ich absolwenci.
- Ważna staje się przyszłość uczelni wychowania fizycznego, w tym strategię ich rozwoju i adekwatność studiów do potrzeb społeczno-edukacyjnych rynku pracy. Dlatego też istotne są działania na rzecz unowocześnienia programów kształcenia, diagnozowania ich jakości i przydatności w praktyce kultury fizycznej. Bez cennej pomocy absolwentów cele te trudno jest zrealizować.
- Pożądane jest kontynuowanie badań nad zawartą w pracy problematyką dla wzajemnej satysfakcji uczelni, studentów, absolwentów i pracodawców, a więc podmiotów niezbędnych w kształtowaniu

społecznej odpowiedzialności uczelni i nowoczesnego społeczeństwa opartego na wiedzy. Istotna w tym zakresie jest rola socjologii edukacji.

Przeprowadzone analizy wpisują się w obszar badań socjologii edukacji, w tym przede wszystkim systemu edukacji akademickiej oraz roli edukacyjnej uczelni wyższych. Do przedmiotu zainteresowań socjologii edukacji należy również potrzeba ewaluacji efektów kształcenia, osiągniętych przez absolwentów uczelni wyższych, z uwzględnieniem społeczno-edukacyjnych elementów rynku pracy. Zawarte w rozprawie treści stanowią skromny wkład do dyskusji na temat potrzeby szerszego dostrzegania poznawczego i aplikacyjnego procesu edukacji, wyrażonego w etapach następującego schematu: potrzeba edukacji jednostek, zbiorowości społecznych → proces edukacji → wykorzystanie zdobytej wiedzy, umiejętności i kompetencji na rynku pracy → potrzeba ewaluacji efektów kształcenia → osiągnięte wyniki zadowalające lub niezadowalające przez pracowników i pracodawców → rozwijanie potrzeby kształcenia przez całe życie (powrót do instytucji kształcących). Problematyka moich badań poświęconych społecznym i pedagogicznym aspektom kształcenia młodzieży akademickiej oraz efektem tego kształcenia może wpisać się w przedmiot szerszych zainteresowań socjologii edukacji. Z jednej strony wzbogaca dyskurs na temat tego, czy efekty kształcenia na poziomie wyższym (na przykładzie akademii wychowania fizycznego) są zbieżne ze społecznymi funkcjami rynku pracy (w obszarze kultury fizycznej). Z drugiej strony, podjęte badania eksplorują problem kształcenia w uczelniach wyższych w kierunku konieczności jego ewaluacji. Weryfikacja efektów kształcenia na rynku pracy doprowadza do kształcenia ustawicznego, a tym samym powrotu na uczelnię wyższą.

Wartość dodaną zrealizowanych badań stanowi przyjęcie teorii systemowo-strukturalno-funkcjonalnej analizy społeczeństwa, w ramach której umieściłam znaczenie szkolnictwa wyższego. Wskazałam na potrzebę uwzględnienia w badaniach efektów kształcenia społeczno-edukacyjnych elementów rynku pracy i społecznej orientacji nauk o kulturze fizycznej. Opracowałam model kompetencji zawodowych absolwentów uczelni wychowania fizycznego niezbędnych na rynku usług kultury fizycznej, który może inspirować m.in. do modyfikacji programów kształcenia. Wskazałam na potrzebę ewaluacji efektów kształcenia w uczelniach wychowania fizycznego, w rezultacie której szczególnie znaczenia nabiera strategia społecznej odpowiedzialności uczelni.

## **5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych**

Od początku pracy naukowo-badawczej na Uczelni zajmowałam się wybranymi zagadnieniami socjologii edukacji oraz socjopedagogicznymi problemami młodzieży. Zainteresowania te uwzględniające szczególnie aktywność turystyczno-rekreacyjną ewoluowały od badań nad młodzieżą ponadgimnazjalną do młodzieży akademickiej. Kontynuując powyższe zainteresowania naukowo-badawcze wskazujące na potrzebę wykorzystania edukacji w praktycznej działalności, zwróciłam uwagę na obszary wiejskie w Polsce. Ukazałam szczególnie rolę edukacji w kształtowaniu kapitału ludzkiego i społecznego oraz jego wykorzystanie w działalności turystycznej i agroturystycznej. Nie były mi również obce problemy edukacji w zarządzaniu zasobami ludzkimi szczególnie branży turystycznej. Stąd też w swojej działalności naukowo-badawczej, w zakresie przedstawionej powyżej

problematyki, wyróżniam cztery podstawowe obszary obejmujące zagadnienia teoretyczne i empiryczne.

1. Rola edukacji ponadgimnazjalnej w kształtowaniu aktywności turystyczno-rekreacyjnej młodzieży w Polsce.
2. Kształcenie na poziomie wyższym w zakresie kultury fizycznej i jego efekty wykorzystane na społeczno-edukacyjnym rynku pracy.
3. Rola edukacji w rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego oraz jego wykorzystanie w działalności turystycznej i agroturystycznej na obszarach wiejskich.
4. Społeczno-edukacyjny wymiar zarządzania zasobami ludzkimi w turystyce i rekreacji.

Wskazany wyżej **pierwszy obszar badawczy**, który stanowił początek mojej aktywności naukowo-badawczej, z czasem ewoluował w kierunku obszaru drugiego. W pierwszym etapie moje zainteresowania dotyczyły głównie: roli systemu kształcenia w szkole ponadgimnazjalnej w rozwijaniu potrzeb aktywności turystycznej młodzieży; form i motywów aktywności turystyczno-rekreacyjnej tej młodzieży; roli edukacji rodziny i Kościoła w kształtowaniu motywów oraz form aktywności młodzieży w zakresie turystyki i rekreacji; znaczenia organizacji turystyczno-krajoznawczych w edukacji zainteresowań turystyczno-rekreacyjnych młodzieży szkół ponadgimnazjalnych w Polsce. Charakterystykę teoretyczno-empiryczną powyższych problemów przedstawiłam w artykułach naukowych publikowanych przed obroną pracy doktorskiej oraz w rozprawie doktorskiej.

Do najważniejszych artykułów należą:

- A. Wartecka-Ważyńska, *Aktywność turystyczna młodzieży w świetle badań*, Roczniki Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań 2002 [2001] (50), s. 139-153, p-ISSN 0137-6578 [MNiSW – 1 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Szkoła i jej znaczenie w kształtowaniu aktywności turystycznej młodzieży*, w: *Gospodarka turystyczna w XXI wieku – szanse i bariery rozwoju w warunkach integracji międzynarodowej*, red. nauk. S. Bosiacki, J. Grell, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań 2004, s. 73-78, ISBN 83-88923-37-4 [MNiSW – 3 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Rola rodziny w kształtowaniu aktywności turystycznej młodzieży*, w: *Gospodarka turystyczna XXI wieku – szanse i bariery rozwoju w warunkach integracji międzynarodowej*, red. nauk. S. Bosiacki, J. Grell, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań 2004, s. 217-225, ISBN 83-88923-37-4 [MNiSW – 3 pkt].

W ramach badań empirycznych nad rozprawą doktorską określiłam społeczne i ekonomiczne uwarunkowania aktywności turystyczno-rekreacyjnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Zbadałam takie czynniki społeczne, jak: potrzeby i motywy uprawiania turystyki i rekreacji, styl życia uczniów, a także wpływ rodziny na kształtowanie aktywności rekreacyjno-turystycznej. Spośród czynników ekonomicznych uwzględniłam dochody rodziców badanej młodzieży, a także wydatki przeznaczone na turystykę i rekreację. Rozpatrywałam również uwarunkowania organizacyjno-instytucjonalne determinujące aktywność rekreacyjno-turystyczną młodzieży (szkoła, organizacje turystyczno-krajoznawcze, Kościół). Istotna część dysertacji została opublikowana w monografii: A. Wartecka-Ważyńska, *Turystyka młodzieży i jej uwarunkowania*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2007, ss. 152, ISBN 978-83-232176-7-1, ISSN 1895-376X [MNiSW – 12 pkt].

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii w Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu nadal kontynuowałam badania empiryczne i analizę teoretyczną z zakresu problematyki edukacji szkół ponadgimnazjalnych na temat aktywności turystyczno-rekreacyjnej młodzieży oraz kształcenia zawodowego kadr dla branży hotelarskiej. Interesujące stały się dla mnie odpowiedzi na pytania: - jakie są motywy uczestnictwa młodzieży w turystyce religijnej? - jaka jest rola edukacyjna organizacji społecznych w przysposabianiu do aktywności turystyczno-rekreacyjnej młodzieży? - w czym się wyrażają efekty kształcenia kadr dla potrzeb usług hotelarskich? Pytania powyższe implikują potrzebę znalezienia, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i empirycznym, odpowiedzi o poznawczym i aplikacyjnym charakterze. Podjętą przeze mnie próbę rozwiązania postawionych problemów i zrealizowane w tym aspekcie analizy teoretyczno-empiryczne określałam jako drugi etap badawczy.

Rezultaty badań przedstawiłam w pracach:

- A. Wartecka-Ważyńska, *Kształcenie kadr dla potrzeb hotelarstwa na poziomie średnim*, w: Gospodarka turystyczna w XXI wieku, Globalne wyzwania i zagrożenia, red. B. Raszka, S. Bosiacki, AWF w Poznaniu, Poznań 2006, ss. 537-543, ISBN 83-89936-16-X [MNiSW – 6 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Wymagania zawodowe i kultura osobista pracowników warunkiem humanizacji pracy w usługach hotelarskich*, w: Praca w perspektywie humanistycznej, red. nauk. J. Sikora, D. Walczak-Duraj, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku, Poznań-Płock 2008, ss. 313-323, ISBN 978-83-60-662-79-3 [MNiSW – 3 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Significance of selected social organisations in tourist activity of young people*, w: *Tourisme. Theory – Conditions – Experiences*, red. nauk. G. Godlewski, J. Bochenek, Zamiejscowy Wydział Akademii Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska 2007, ss. 39-51, ISBN 978-83-923666-1-4 [MNiSW – 7 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Wybrane społeczne uwarunkowania uczestnictwa młodzieży w turystyce religijnej w świetle badań empirycznych*, w: *Turystyka religijna: zagadnienia interdyscyplinarne*, red. nauk. Z. Kroplewski, A. Panasiuk, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 647, (Ekonomiczne Problemy Usług nr 65) Wydaw. Nauk Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011, ss. 191-204, [współautor J. Sikora], p-ISSN 1644-0501 [MNiSW – 6 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Instytucjonalne uwarunkowania aktywności turystycznej młodzieży*, w: *Rynek usług turystycznych*, red. nauk. M. Jalinik, R. Ziółkowski, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2012, ss. 499-517, ISBN: 978-83-62582-28-0 [MNiSW – 4 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Factors affecting recreational activity of young people from secondary schools*, *Baltic Journal of Health and Physical Activity* 2013, 5(4), ss. 267-273, p-ISSN 2080-1297 [MNiSW – 6 pkt, IC-6.3].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Edukacyjna rola szkoły i nauczyciela wychowania fizycznego w kształtowaniu aktywności fizycznej młodzieży*, *Studia Edukacyjne* (w druku). Potwierdzenie przyjęcia artykułu do druku załączono w wykazie opublikowanych prac naukowych.

W trakcie identyfikacji społecznych uwarunkowań procesu edukacji i kształcenia młodzieży w zakresie turystyki i rekreacji na poziomie ponadgimnazjalnym oraz wpływu edukacji różnych instytucji na jej aktywność turystyczno-rekreacyjną, w późniejszym okresie swoje zainteresowania naukowe skupiłam na edukacji i efektach kształcenia młodzieży akademickiej, studiującej w uczelniach wychowania fizycznego oraz aktywności zawodowej absolwentów tych uczelni (**drugi obszar działalności badawczej**). Efektem analiz empiryczno-teoretycznych prowadzonych na ten temat jest monografia, którą wskazałam jako główne osiągnięcie naukowe uwzględnione w procedurze habilitacyjnej, wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

Działalność naukowo-badawcza poświęcona socjologiczno-pedagogicznym aspektom edukacji i kształcenia akademickiego oraz zatrudnienia absolwentów uczelni wychowania fizycznego stanowi bardzo istotny obszar badawczy. Zajmowałam się m.in. kompetencjami zawodowymi absolwentów uczelni wychowania fizycznego w pracy zawodowej, rolą etyki w kształceniu kadr dla turystyki. Oprócz wskazanej monografii cząstkowe wyniki badań opublikowane zostały przykładowo w artykułach:

- A. Wartecka-Ważyńska, *Kształcenie kadr dla turystyki na poziomie wyższym a plany przyszłej aktywności zawodowej studentów kierunku turystyka i rekreacja*, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, w: Nowe trendy rozwoju turystyki, red. nauk. G. Gołębski, PWSZ w Sulechowie, Sulechów 2008, ss. 85-94, ISBN 978-83-60792-24-7 [MNiSW – 3 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Opportunities for using professional competencies acquired during university studies according to graduates of university schools of physical education*, Studies in Physical Culture and Tourism, 2012, ss. 105-112, p-ISSN 0867-1079 [MNiSW – 5 pkt, IC-5.14].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Instytucje zatrudniające absolwentów uczelni wychowania fizycznego w Polsce*, w: Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne, Warszawa 2012(1), ss. 9-15, ISSN 0860-8075, [MNiSW – 3 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Motywy wyboru studiów na kierunku Turystyka i rekreacja w świetle innych kierunków Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu w opinii absolwentów*. Motivations behind the Choice of Physical Education Universities and Assessment of Vocational Preparation by the Graduates from the University School of Physical Education in Poznań. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu, Poznań 2013(26), ss. 261-273, p-ISSN 1642-9613, e-ISSN 2300-5475 [MNiSW – 6 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Professional competencies of employees in tourism sector*. Visnyk of the Lviv University. Series Geography, Lviv 2013, 43(2), s. 346-356, p-ISSN 2078-6441.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Rozwój kompetencji zawodowych absolwentów uczelni wychowania fizycznego w Polsce*, w: General Professional Education, 2015(3) ss. 52-60, p-ISSN 2084-1469 [MNSiW – 9 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Etyka w kształceniu kadr dla branży turystycznej*, w: Kształcenie kadr dla gospodarki turystycznej i rekreacji. Stan obecny i prognozy, red. nauk. S. Bosiacki, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań 2015, ss. 83-90, ISBN 978-83-64747-02-1 [MNiSW – 4 pkt].

Przedmiotem moich zainteresowań naukowo-badawczych była także edukacja społeczeństwa na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym, którą uznałam za istotny czynnik rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki. Są to przykłady działalności pozarolniczej istotne w społecznym rozwoju obszarów wiejskich, na których mieszka około 40% ludności kraju. W badaniach przyjąłm tezę, że bez odpowiedniej edukacji i przygotowania zawodowego mieszkańców wsi, społeczny postęp i rozwój tych miejscowości staje się utrudniony. Dlatego też zainteresowania teoretyczno-empiryczne skierowałam na rolę edukacji w kształtowaniu kapitału ludzkiego i społecznego na obszarach wiejskich, oraz na jego wykorzystaniu w aktywności turystycznej i agroturystycznej. Ta pozarolnicza przedsiębiorczość zwrótnie przyczynia się do rozwoju terenów wiejskich. Problematyka powyższa tworzy **trzeci obszar działalności badawczej**, które wyniki zawarłam w samodzielnych i współautorskich licznych publikacjach naukowych. Niektóre z nich przedstawiam poniżej.

- A. Wartecka-Ważyńska, *Human Capital – a Chance or Barrier to the Development of Agritourism in the Podkarpackie Region*, w: Border and Transborder Tourism for European Integration, red. W. Cynarski, J. Obodyński, A. Nizioł, Podkarpackie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, Rzeszów 2007, ss. 139-147, ISBN 978-83-89721-18-X [współautor J. Sikora], [MNiSW – 7 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Spoleczność wiejska w kształtowaniu funkcji agroturystyki*, w: Turystyka wiejska a edukacja: różne poziomy, różne wymiary, red. J. Sikora, Wydaw. Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Poznań 2007, ss. 22-29, ISBN 978-83-7160-462-1 [współautor: J. Sikora], [MNiSW – 3 pkt].

- A. Wartecka-Ważyńska, *Kapitał ludzki i kapitał społeczny czynnikiem rozwoju agroturystyki*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2009, 567 (Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 12), ss. 325-339, p-ISSN 1640-6818, 1644-0501 [współautor: J. Sikora], [MNiSW – 9 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Rola organizacji pozarządowych i samorządu terytorialnego w rozwoju agroturystyki*, w: *Rola organizacji pozarządowych w rozwoju i promocji turystyki*, red. nauk. B. Sawicki, A. Nizioł, M. Obodyński, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2012, ss. 42-55, ISBN 978-83-625-92-93-7 [współautor: J. Sikora], [MNiSW – 4 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Kulturowe aspekty tożsamości wsi warunkiem rozwoju turystyki wiejskiej*, w: *Sport i turystyka. Uwarunkowania historyczne i wyzwania współczesności*, red. nauk. M. Kaźmierczak, J. Kosiewicz, Akademia Wychowania Fizycznego, im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2013, ss. 375-385, Monografie 427, ISBN 978-83-61414-87-2 [MNiSW – 4 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Etyczny wymiar turystyki wiejskiej w warunkach globalizacji*, w: *Etyczny wymiar podróży kulturowych*, red. nauk. M. Kaźmierczak, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2014, ss. 102-112 ISBN: 978-83-61414-95-7 [współautor: J. Sikora, W. Kaczocho], [MNiSW – 4 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Values and Professional and Ethical Norms in Tourism in Rural Areas in Poland*, w: *Agricultural Economics-Zemledska Ekonomika* 2015:61 (8), 377-392 p-ISSN 0139-570X e – ISSN 1805-92 95, czasopismo umieszczone na liście filadelfijskiej, wskaźnik Impact Factor ISI: 0,442, [współautor: J. Sikora, W. Kaczocho], [MNiSW – 15 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Edukacyjne aspekty działalności agroturystycznej w Polsce*, w: *Kultura. Społeczeństwo. Edukacja* (w druku). Potwierdzenie przyjęcia artykułu do druku w wykazie opublikowanych prac naukowych.

**Czwarty obszar badawczy** dotyczy zarządzania zasobami ludzkimi ze szczególnym uwzględnieniem edukacji pracowniczej w postaci szkoleń, kursów, studiów podyplomowych, realizowanej w celu zdobycia dodatkowych kompetencji twardych i miękkich przez pracowników nie tylko branży turystycznej oraz rozwijania potrzeby kształcenia przez całe życie. Efekty tych badań zawarte są między innymi w publikacjach:

- A. Wartecka-Ważyńska, *Koncepcja organizacji uczących się a konkurencyjność przedsiębiorczość turystycznych*, w: *Turystyka jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w dobie globalizacji*, red. nauk. G. Gołębski, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2008, ss. 293-301, ISBN 978-83-7417-363-6 [współautor: B. Hołderna-Mielcarek], [MNiSW – 6 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Socjopsychologiczne aspekty outplacementu*, w: *Problemy zarządzania zasobami ludzkimi w dobie globalizacji*, red. nauk. F. Byłok, L. Cichobłaziński, Wydawnictwo Naukowe Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2009, ss. 430-437, ISBN 978-83-7193-434-6, ISSN 0860-5017 [współautor: J. Sikora], [MNiSW – 4 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Turystyka motywacyjna instrumentem zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwie*, *Polish Journal of Sport and Tourism*, 2010:17(2), ss. 83-86, p-ISSN 1899-1998 [współautor: J. Sikora], [MNiSW – 6 pkt].

W badaniach podejmowałam również próbę poznania aktywności prozdrowotnej i możliwości jej wykorzystania w turystyce uzdrowiskowej seniorów w Polsce. Wyniki z tego zakresu badań opublikowane są między innymi w opracowaniach:

- A. Wartecka-Ważyńska, *Stan obecny i możliwości rozwoju turystyki uzdrowiskowej w Polsce*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2013, 784 (Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 3), ss. 193-208, p-ISSN 1644-0501, p-ISSN 1640-6818, [współautor: J. Górka], [MNiSW – 9 pkt].
- A. Wartecka-Ważyńska, *Wybrane uwarunkowania aktywności rekreacyjno-turystycznej seniorów*, w: *Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji Rekreacji i Turystyki 2000-2015, jego dorobek naukowy i popularyzatorski*, Monografia 436, red. W. Siwiński, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań 2015, ss. 409-416, ISBN 978-83-64747-00-7 [MNiSW – 4 pkt].

W ramach działalności naukowo-badawczej uczestniczyłam w **realizacji projektów badawczych**:

- Byłam kierownikiem i jedynym wykonawcą w projekcie badawczym „Uwarunkowania aktywności turystycznej młodzieży”. Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu – badania własne (realizacja 2001-2005).
- Byłam wykonawcą w badaniach własnych tematu: „Modele kariery zawodowej absolwentów szkół wyższych o profilu turystycznym w aspekcie integracji europejskiego rynku pracy”. Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu (realizacja 2007-2014).
- Jestem kierownikiem zespołu badań statutowych nt. „Aktywność rekreacyjno-turystyczna kobiet 50+ wybranych środowisk społecznych” (realizacja 2015/obecnie).

Wyniki swoich dokonań naukowych prezentowałam systematycznie **na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych**. Uczestniczyłam w 36 tego typu spotkaniach naukowych, wygłaszając referaty i zabierając głos w dyskusjach, w tym w czterech konferencjach międzynarodowych za granicą. Brałam aktywny udział w konferencjach i seminariach organizowanych przez takie ośrodki, jak: Lwowski Państwowy Uniwersytet im. Iwana Franka we Lwowie (Ukraina), Uniwersytet Talliński w Tallinie (Estonia), Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały w Grodnie (Białoruś), Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Uniwersytet Rzeszowski i Podkarpackie Towarzystwo Nauk Kultury Fizycznej, Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki w Gdańsku, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Politechnika Białostocka, Wyższą Szkołę Handlu i Usług w Poznaniu, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Udział w konferencjach i seminariach umożliwił merytoryczną dyskusję, wymianę poglądów i miał wpływ na jakość prowadzonych przez mnie prac badawczych. Poniżej wymieniam niektóre z konferencji naukowych, w których uczestniczyłam, podając jednocześnie tytuły prezentowanych tam referatów.

#### **Konferencje międzynarodowe za granicą**

- A. Wartecka-Ważyńska, *Lokalny kapitał społeczny czynnikiem zrównoważonego rozwoju turystyki wiejskiej* [współautor: Jan Sikora], VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Uwarunkowania i mechanizmy zrównoważonego rozwoju. Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Uniwersytet Talliński w Tallinie, Białystok - Tallin 2007.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Selected Issues of Tourism Infrastructure Development in Poland in the Meaning of Euro – 2012* [współautor: J. Sikora], II Międzynarodowa Konferencja Geografija i turism. Europejskiej doświd. Lwiwskij Nacionalnyj Uniwersitet imieni Iwana Franka, Lwiw 2008.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Development of Agritourism in Poland*, [współautor: J. Sikora], VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Geografija i turism: Nacionalnyj ta miznarodnyj doświd, Lwiwskij Nacionalnyj Uniwersitet imieni Iwana Franka, Lwiw 2013.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Miejsce idei zrównoważonego rozwoju w polityce turystycznej Polski*, [współautor: J. Sikora], VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Uwarunkowania i mechanizmy zrównoważonego rozwoju, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały w Grodnie, Białystok - Grodno 2009.

#### **Konferencje międzynarodowe w kraju**

- A. Wartecka-Ważyńska, *Turystyka motywacyjna instrumentem zarządzania zasobami ludzkimi*, [współautor: J. Sikora], Międzynarodowa konferencja naukowa „Turystyka biznesowa”, Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki, Gdańsk 2007.



- A. Wartecka-Ważyńska, *Human Capital – a Chance or Barrier to the Development of Agritourism in the Podkarpackie Region* [współautor: J. Sikora]. Międzynarodowa konferencja naukowa „Border and Transborder Tourism for European Integration”. Podkarpackie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, Rzeszów 2007.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Euro 2012 stymulatorem rozwoju obiektów hotelarskich w Wielkopolsce*, Międzynarodowa konferencja naukowa „Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia”, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2008.

### Konferencje krajowe

- A. Wartecka-Ważyńska, *Rola rodziny w kształtowaniu aktywności turystycznej młodzieży*, Ogólnopolska konferencja naukowa „Gospodarka turystyczna w XXI wieku – stan obecny i perspektywy rozwoju”, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, Poznań 2004.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Kształcenie kadr dla potrzeb hotelarstwa na poziomie średnim*, *Ogólnopolska konferencja naukowa „Gospodarka turystyczna w XXI wieku. Globalne wyzwania i zagrożenia”*, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2006.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Parki dworskie przykładem nowej przestrzeni turystycznej na obszarach wiejskich* [współautor: J. Sikora]. Ogólnopolska konferencja naukowa, „Gospodarka turystyczna w regionie. Wybrane zagadnienia jej funkcjonowania”, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Wrocław 2007.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Funkcjonowanie informacji turystycznej na przykładzie Wielkopolskiego Centrum Informacji Turystycznej w Poznaniu*. Ogólnopolska konferencja naukowa „Regionalne aspekty rozwoju turystyki”, Politechnika Białostocka, Białystok 2008.
- A. Wartecka-Ważyńska, *System kształcenia na poziomie wyższym w zakresie turystyki i rekreacji po akcesji Polski do Unii Europejskiej*. Ogólnopolska konferencja naukowa „Nowe wyzwania gospodarki turystycznej na poziomie lokalnym, regionalnym i międzynarodowym”, Politechnika Białostocka, Białystok 2011.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Popyt pracodawców na kwalifikacje zawodowe absolwentów uczelni wychowania fizycznego kierunku turystyka i rekreacja*, VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Popyt turystyczny”, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2012.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Motywy wyboru studiów na kierunku Turystyka i rekreacja w świetle innych kierunków Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu w opinii absolwentów*, VII Konferencja Naukowa „Gospodarka Turystyczna w XXI wieku. Szanse i zagrożenia dla naszego rozwoju”, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Wyższa Szkoła Handlu i Usług w Poznaniu, Poznań 2013.
- A. Wartecka-Ważyńska, *Kompetencje zawodowe absolwentów kierunku Turystyka i rekreacja Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu na rynku pracy*, VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rynek turystyczny”, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2014.

Udział w międzynarodowych konferencjach naukowych za granicą : 4.

Udział w międzynarodowych konferencjach naukowych w kraju : 7.

Udział w ogólnopolskich konferencjach naukowych krajowych : 25.

**Byłam recenzentką publikacji** zamieszczonych w czasopismach naukowych krajowych i międzynarodowych:

- (rec.) J. Róg „Kultura organizacyjna. Na podstawie badań w wybranych zakładach pracy województwa śląskiego”, w: *Humanizacja pracy* 2008 – nr 3-4: recenzja w języku polskim (recenzja opublikowana).
- „Kompetencje materialne pilota wycieczek”, w: *Turystyka i Rekreacja*, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Warszawa 2013 – nr 203: recenzja w języku polskim.
- „Rola organizacji i instytucji w kształtowaniu postaw wolnoczasowych mieszkańców z terenów Polski Wschodniej”, w: *Turystyka i Rekreacja*, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Warszawa 2013 – nr 15: recenzja w języku polskim.

– „Identification and Ranking of the Factors Affecting the Development in the Sport Tourism”, w: *Studies in Physical Culture and Tourism*, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2013 – no SPCT 2012-34: recenzja w języku angielskim.

#### **Współredagowałam dwie monografie naukowe**

– *Spoleczne uwarunkowania bezpieczeństwa*, red. nauk. J. Wrześcińska, A. Wartecka-Ważyńska, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu, Poznań 2013.

– *Wpływ autostrady A1 na rozwój turystyczny Ciechocinka*, red. nauk. A. Wartecka-Ważyńska, A. Nocna, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu, Poznań 2015.

## **6. Charakterystyka ilościowa dorobku publikacyjnego**

Podjęta przeze mnie działalność naukowo-badawcza została udokumentowana w 106 opracowaniach. Szczegółowy wykaz publikacji, ich opisy bibliograficzne wraz z charakterystyką wkładu własnego w odniesieniu do publikacji we współautorstwie znajduje się w załączniku drugim do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii opublikowałam 7 opracowań naukowych, które obejmują:

- 2 publikacje w czasopismach naukowych,
- 5 rozdziałów w monografii naukowej.

Mój dorobek publikacyjny po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii tworzy 99 opracowań naukowych, w tym:

- 2 autorskie monografie przygotowane samodzielnie (1 zawiera wyniki prac badawczych przedstawionych w mojej rozprawie doktorskiej; 1 osiągnięcie naukowe wskazane jako praca habilitacyjna omówiona w autoreferacie),
- 1 monografia przygotowana we współautorstwie (współautor: J. Sikora),
- 52 rozdziały w monografiach naukowych, w tym 21 przygotowanych samodzielnie, 2 w języku angielskim,
- 38 artykułów w czasopismach naukowych, z czego 16 przygotowanych samodzielnie, 9 w języku angielskim, i 1 artykuł opublikowany w czasopiśmie z listy filadelfijskiej - (kat. A),
- 3 nierecenzowane materiały konferencyjne,
- 2 redakcje naukowe monografii,
- 1 recenzja opublikowana.

Oryginalne prace twórcze stanowią około 90% wszystkich opublikowanych opracowań, tj. łącznie 98 prac, z tego po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii 82%. W ramach tych opracowań, prac mojego autorstwa jest 46, w tym 39 powstało po uzyskaniu stopnia doktora. W odniesieniu do opracowań przygotowanych we współautorstwie mój wkład pracy był co najmniej parytetowy. Artykuły zostały opublikowane między innymi w takich czasopismach, jak: *Studia Edukacyjne*; *Kultura, Społeczeństwo, Edukacja* (przyjęte do druku); *General Professional Education*; *Baltic Journal of Health and Physical Activity*; *Visnyk of the Lviv University*; *Scientific Journal of the University of Szczecin*, *Service Management*; *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*; *Studies in Physical Cultural and Tourism*; *Polish Journal of Sport and Tourism*; *Roczniki Naukowe AWF w Poznaniu*; *Agricultural Economics - Zemedelska Ekonomika*; *Ekonomia*

i Środowisko; Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego; Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu; Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu; Turystyka i Hotelarstwo.

Monografie, obejmujące rozdziały przygotowane przeze mnie samodzielnie lub we współautorstwie rozdziały, zostały opublikowane głównie przez wydawnictwa uczelniane takich ośrodków, jak: Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu; Lwowski Uniwersytet Ekonomiki i Turystyki, Lwowski Państwowy Uniwersytet im. Iwana Franka we Lwowie; Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej; Uniwersytet Rzeszowski; Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku; Wydawnictwo Naukowe Bogucki Poznań; Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych w Warszawie; Łódzkie Towarzystwo Naukowe; Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku; Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej; Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie; Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu; Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu; Akademia Podlaska w Siedlcach; Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

W ujęciu wskaźnikowym mój dorobek naukowo-badawczy bez autocytowań wygląda następująco:

- suma punktów MNiSW : 473 pkt.
- sumaryczny impact factor zgodny z rokiem opublikowania: 0,442.
- indeks Copernicus: 11.17.
- indeks ERIH – 1 publikacja zarejestrowana w bazie.

#### **Cytowania:**

- Web of Science: 1 publikacja zarejestrowana w bazie, bez cytowania.
- Google Scholar (Publish or Perish): cytowania - 28, Index Hirscha – 3.
- Baza Econ: cytowania – 18, Index Hirscha – 2.

## **7. Działalność dydaktyczna, popularyzatorska oraz organizacyjna**

W ramach działalności dydaktycznej prowadziłam wykłady i ćwiczenia, do których opracowane zostały autorskie indywidualne sylabusy. Od początku pracy w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Turystyki na Wydziale Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu prowadzę zajęcia (ćwiczenia, a po uzyskaniu stopnia doktora również wykłady i seminaria dyplomowe na kierunkach turystyka i rekreacja oraz wychowanie fizyczne na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia. Ćwiczenia i wykłady prowadziłam i prowadzę z takich przedmiotów jak: Socjologia czasu wolnego, Polityka społeczna, Europejska polityka społeczna, Zarządzanie zasobami ludzkimi, Polityka turystyczna, Zarządzanie przedsiębiorstwem hotelarskim. Prowadziłam i prowadzę proseminaria oraz seminaria licencjackie i magisterskie. Byłam i jestem wykładownicą na studiach podyplomowych Zarządzanie Gospodarką Turystyczną i Hotelarstwem, na których prowadzę seminaria podyplomowe oraz zajęcia z następujących przedmiotów: Polityka turystyczna, Pilotaż i przewodnictwo, Socjologia czasu wolnego, Socjologia z elementami psychologii pracy. W wyniku działalności dydaktycznej byłam promotorem 19 prac magisterskich, 11 licencjackich i 71 prac podyplomowych. Recenzowałam także prace magisterskie (69), licencjackie (52) i podyplomowe (65).

Pełniłam funkcję promotora nagrodzonej pracy magisterskiej - Krystian Wochna, *Korupcja w sporcie w*

*światle polskiej prasy*, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2009. Byłam opiekunem naukowym nagrodzonej pracy w ramach I edycji konkursu dla pracowników naukowych i doktorantów na najlepszą pracę pisemną związaną z problematyką fałszerstwa pt. Nauka przeciw fałszerzom. Autorem pracy jest mgr Krystian Wochna. Tytuł pracy: *Korupcja w sporcie na przykładzie afery „Fryzjera” jako największe fałszerstwo sportowe XXI wieku* – III miejsce AWF w Poznaniu, Poznań 2011.

Dbając o jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych, w celu podnoszenia swoich kompetencji zawodowych, uczestniczyłam w konwersatoriach naukowych: „Wpływ globalizacji na zmiany w wychowaniu fizycznym, sporcie i turystyce”; „Współczesne koncepcje jakości życia a kultura fizyczna”. Brałam udział w warsztatach szkoleniowych dotyczących pisania wniosków w ramach projektu badawczego Horyzonty 2000. Przedsięwzięcia te organizowane były przez Akademię Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu (2014, 2015).

Współpracując z organizacjami pozarządowymi popularyzowałam wiedzę z zakresu społecznych i edukacyjnych aspektów działalności agroturystycznej w ramach kontaktów z Międzynarodkowym Stowarzyszeniem Agroturystycznym (2012).

Współpracowałam ze Stowarzyszeniem „Razem dla Ciechocinka”, w zakresie organizacji Ogólnopolskiej konferencji naukowo-praktycznej pt. „Wpływ autostrady A1 na rozwój turystyczny Ciechocinka”, na której przedstawiłam referat na temat znaczenia turystyki uzdrowiskowej w rozwoju Ciechocinka (2014).

W ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Regionalny Ośrodek Socjalno-Edukacyjny „Dla Ludzi i Środowiska” w Chudobczycach przeprowadziłam szkolenie z zakresu usług hotelarskich dla pracowników spółdzielni socjalnych – Projekt E QUAL Ekonomia społeczna w praktyce (2006).

Obok omówionej wcześniej pracy naukowej, dydaktycznej i popularyzatorskiej brałam czynny udział w działalności organizacyjnej. Pełniłam obowiązki członka komitetu organizacyjnego I międzynarodowej i 3 ogólnopolskich konferencji naukowych. Byłam również zastępcą przewodniczącego sekcji w ramach jednej ogólnopolskiej konferencji naukowej.

Czynną aktywność konferencyjną przedstawiam poniżej.

- Ogólnopolska konferencja naukowa – „Gospodarka turystyczna u progu XXI wieku”, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Polskie Stowarzyszenie Turystyki, Poznań 2000 – **członek komitetu organizacyjnego**.
- II Międzynarodowa Konferencja Naukowa – „Gospodarka turystyczna w XXI wieku - stan obecny i perspektywy rozwoju”, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2002 – **członek komitetu organizacyjnego**.
- Ogólnopolska konferencja naukowa – „Gospodarka turystyczna w XXI wieku. Szanse i bariery rozwoju w warunkach integracji międzynarodowej”, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2004 – **członek komitetu organizacyjnego**.
- Ogólnopolska konferencja naukowa „Zarządzanie usługami w gospodarce rynkowej. Handel. Gastronomia. Turystyka.”, Wyższa Szkoła Handlu i Usług w Poznaniu, Poznań 2007 – **członek komitetu organizacyjnego**.

- III Konferencja Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie pt. „Sport i turystyka – uwarunkowania historyczne i wyzwania współczesności”, Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Zielonka 2013 – **z-ca przewodniczącego sekcji II.**

W ramach obowiązków organizacyjnych pracowałam w Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej Wydziału Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu w charakterze członka (2001, 2012) i II sekretarza (2003). Byłam także opiekunem I roku studentów na studiach niestacjonarnych drugiego stopnia w AWF w Poznaniu.

Jestem również egzaminatorem Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu (przedmioty zawodowe z zakresu hotelarstwa) oraz obserwatorem egzaminów zawodowych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Ponadto jestem członkiem Polskiego Stowarzyszenia Turystyki oraz sekretarzem Polskiego Stowarzyszenia Naukowego Animacji Rekreacji i Turystyki.

Za działalność naukową otrzymałam Srebrny Medal im. Jędrzeja Śniadeckiego przyznany przez JM Rektora Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu w 2015 roku.

